

ruimte die bij een eerste aanblik een weinig belovende vierkante, grijze kubus is.

Dit alles is hoogstaand werk van iemand die van theatertechniek bezeten is. Maar gelukkig weet Cloos dit alles dienstbaar te maken aan een sluitende interpretatie van de tekst. Daartoe heeft hij zeer hard met zijn acteurs gewerkt. Hij heeft hun een brutale speelstijl opgelegd. De replieken worden alle uiterst gespannen gesproken, alsof men voortdurend zijn woede moet onderdrukken. Voor elke repliek is het ritme bepaald, de pauze tussen de zinnen en de woorden afgemeten. Alles is berekend op zijn maximale effect. Cloos kon hiervoor een beroep doen op de uitstekende acteurs, die de leden van het Théâtre de la Salamandre zijn. Vooral Jean-Yves Bertheloot, in de rol van Casimir, heeft een grote animale aanwezigheid. Hij staat tegenover een even sterke, even subtiele Marief Guittier als Caroline. Dit is een moderne manier van spelen, die men in Frankrijk nauwelijks voor mogelijk acht.

Zoveel intelligentie, zoveel kunde, en zoveel speelvreugde ziet men zelden in één productie samen. De tekst van von Horvath krijgt er grootse dimensies bij. Hij krijgt een brede adem door de omgeving waarin hij geplaatst wordt. Deze opvoering kan men dan ook rustig een evenement noemen. Het succes was tijdens het vorige seizoen zo groot dat het stuk in september hernomen wordt. Tourcoing bevindt zich net over de grens: voor geen Vlaamse theaterliefhebber mag dit te ver zijn.

Johan Thielemans

CASIMIR ET CAROLINE

auteur: Odön von Horvath; groep: Théâtre de la Salamandre; regie: Hans Peter Cloos; decor: Jean Haas; kostuums: Agostino Cavalca; muziek: H.P. Cloos, Ph. Dubois, P. Ludwig; vertolking: Jean-Yves Bertheloot, Marief Guittier, Jacques Bonaffé, Marc Chikly, Gil Lagay, e.a.

Festivalimpresies

Theaterfestival Rotterdam (Holland Festival)

Een eerder dubbelzinnig gebeuren, deze eerste editie van een nieuw Holland-sub-festival. Enerzijds werden er enkele lage-landenproducties gecreëerd, van wisselend niveau: Hauser Orkaters *Ballast* (pretentius en déjà vu) en Radeis' *Echafaudages* (intelligent, indringend). Anderzijds toonde men een representatief beeld van dramaturgisch en creatief vakwerk uit de Bondsrepubliek. Nu alle bekende stukken van de romantische klassiekers een eigentijdse lezing hebben gekregen, is het tijd voor fragmenten en onspeelbaar geachte teksten. *Demetrius oder die Bluthochzeit zu Moskau* van Schiller b.v. werd handig aangepakt door Hansgünther Heyme (Stuttgart): de afgewerkte tekst werd statisch geënceneerd, de niet uitgewerkte notities van Schiller (zonder toevoegingen) werden opgevuld met groteske beelden en het toneelbeeld, met een laag plafond en sterk wit licht, bracht eenheid in het spektakel. *Der Gross-Cophta*, een posse die Goethe zelf verloochende, werd door Augusto Fernandes (Hamburg) aanvaardbaar gemaakt door de acteurs zwaar te laten chargeren en door een ingenieuze ruimtebehandeling: zowel mentale als reële verplaatsingen werden zichtbaar door voortdurend verschuivende doeken in een katrolsysteem. Op zichzelf al fascinerend genoeg.

Zürcher Theater Spektakel

Heel veel volk, en het is de vraag of dit aan het goede weer en de nabijheid van de Zürcher See dan wel aan de kwaliteit van het theaterprogramma lag. Ik genoot het meest van het koele water. Vivienne Newport (vroeger bij Pina Bausch) toonde een uiterst verwarde try-out (de titel is mij ontgaan), in een volmaakt ongeschikte ruimte, nl. de café-tent. Anne Delbée maakte een merkwaardige hersenkronkel door de maatschappelijke achteruitstelling van de vrouwelijke kunstenaar te visualiseren middels extreem-exhibitionistisch naakt. Voer voor voyeurs. En waar het politieke denken van Wallflower Order (een Amerikaanse zang- en dansgroep) is blijven stilstaan is wel duidelijk: hun Nieuwe Scène-epigonisme (maar dan veel minder profes-

sioneel) is artistiek onbegrijpelijk. Gek dat Zwitsers hier zo wild over doen.

Inteatro 83 Polverigi

Meer aandacht voor buitenlandse invités dan voor artiesten: een ietwat scheefgetrokken waardenverhouding. Zo moest de dansgroep van Elisa Monte (vroeger bij Martha Graham en Philobolus) vroeger dan voorzien de voorstelling afbreken, omdat de vloer te onveilig was, en begon Ko Murobushi (de choreograaf van Ariadone) pas op te treden rond halfdrie 's nachts. Een evenwichtige programmatie, maar absoluut ontoelaatbare omstandigheden voor publiek en artiesten. En het Italiaanse nieuwe-technologie-fetisjisme — waar de Italiaanse theatersemiotiek zich, ondanks het duidelijk doodlopende straatje waar dit 'postmodernisme' in zit, met volle overgave op stort — is enkel vervelend en dus overbodig.

Festival Mondial du Théâtre Nancy

Het 'Festival Mondial du Théâtre' in Nancy leek dit jaar op het eerste gezicht niet meer wat het vroeger was: 'le festival des découvertes'. De artistieke leiding was voor de eerste keer toevertrouwd aan een buitenlandse personaliteit, de Joegoslavische Mira Trailovic, regisseur en stichtster van het BITEF, het bekende, internationale festival van Belgrado. Bij nader toezien heeft Mira Trailovic misschien toch een programma samengesteld waarvan het belang niet zozeer ligt in de eventuele ontdekkingen van vooralsnog onbekende kunstenaars, groepen of experimenten, als wel in het affirmeren van het bestaan van vele vormen van theater in de wereld. Van Japan, de Filippijnen en India tot Brazilië en Chili, van Zweden tot Zuid-Afrika heet dat allemaal 'theater', hoe uiteenlopend de sociale functie, de politieke betekenis, de culturele context van die voorstellingen in de verschillende landen ook mag zijn. In die zin sluit Nancy '83 wel aan bij de vorige vijftien festivals

die in de Lorreïense stad plaatsvonden, en slaat het een brug naar volgend jaar, wanneer het Théâtre des Nations zich daar én in Metz zal afspeelen.

Müllheimer Theatertage

De Müllheimer Dramatikerpreis 1983, een jaarlijkse prijs voor nieuwe duitstalige stukken, werd toegekend aan George Tabori voor *Jubiläum*. De joodse schrijver-regisseur, Hongaar van geboorte (1914), sinds 1969 in de Bondsrepubliek werkzaam — na jaren Groot-Brittannië (1933-1947) en Amerika (1947-1969) — brengt in dit stuk een halve eeuw Duitse geschiedenis in herinnering, bij monde van joodse doden die a.h.w. uit het graf zijn opgestaan: "ein Requiem auf Millionen von Opfern", aldus de jury. *Jubiläum* werd op 30 januari 1983 gecreëerd in het foyer van de Kammerspiele te Bochum, in de regie van Tabori zelf. Dag op dag dus 50 jaar na de machtsovername van Hitler. De overige stukken die in Müllheim a.d. Ruhr dit jaar in aanmerking kwamen voor de Dramatikerpreis waren: *Dmitri van Volker Braun* (DDR), *Ueber die Dörfer* van Peter Handke (Oostenrijk), *Viehjud Levi* van Thomas Strittmatter en *Ritt auf die Wartburg* van Friederike Roth (BRD).

(KT, JDR)

Alle kandidaten zijn geslaagd

Het is mij voorlopig nog niet duidelijk of je na het bijwonen van de examenvoorstellingen van de afstuderenden aan de Vlaamse toneelscholen conclusies-moet trekken over het gehalte van deze nieuwe lichting acteurs, dan wel over het niveau van de acteursopleiding in Vlaanderen. Het beschamende peil van alle eindproducties in de Conservatoria van Brussel, Gent en Antwerpen (afdeling

stücke '83
mülheimer theatertage 14.-27. mai

